เทคนิคการเชื่อมบัดกรี (Brazing)

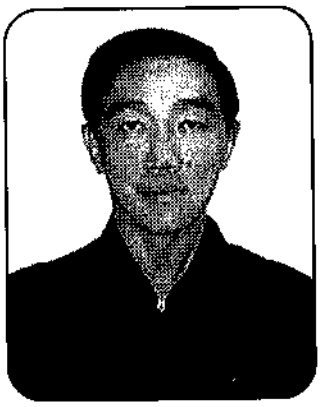

นายสมนึก ชีพพันธุ์สุทธิ์
กรรมการผู้จัดการ
บริษัท เอส. เอ็น. ดีเวลล้อปเม้นท์ จำกัด

บทนำ

เอกสารฉบับนี้ทำขึ้นมาเพื่อแนะนำวิธีการเชื่อมบัดกรีท่อทองแดง โดยการใช้เทคนิคใหม่ๆ เริ่มจากการปรับเปลวไฟ, มุมในการให้ความร้อนและอื่นๆ ซึ่งแตกต่างกับเทคนิคการเชื่อมบัดกรีในอดีต สำหรับคนที่ผ่านการเชื่อมบัดกรีท่อทองแดงมาแล้ว หากทำความเข้าใจรายละเอียดทั้งหมด จะทำให้เชื่อมบัดกรีท่อทองแดงให้ความแข็งแรง, คงทนอีกทั้งประหยัดแก๊สและลมเชื่อม และลวดเงินเชื่อม, และทำงานได้รวดเร็วขึ้น

ส่วนคนที่ยังไม่เคยผ่านการเชื่อมบัดกรีมาก่อน หากทำความเข้าใจรายละเอียดทั้งหมด ยังจำเป็นที่จะต้องได้รับการแนะนำจากครูฝึก หรือช่างผู้ชำนาญการในการฝึกเชื่อมบัดกรี เพราะการเชื่อมบัดกรีต้องใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านพร้อมกัน เช่น มองเพื่อปรับเปลวไฟให้ถูกต้อง, รักษาระยะเปลวไฟชั้นในให้ห่างจากท่อ, รักษามุมเปลวไฟให้ได้มุมคงที่ตามกำหนด ต้องเคลื่อนเปลวไฟเพื่อให้ความร้อนเท่า ๆ กันตลอด, ต้องสังเกตสีของท่อทองแดง, ต้องสังเกตุการไหลซึมของเงินเชื่อม จากการต้องใช้ประสาทสัมผัสมาก จะเกิดความผิดพลาดในการเชื่อมบัดกรีได้มาก อาจทำให้เปลวไฟลามเลียวัสดุอื่นๆ เสียหาย อาจทำให้ท่อทองแดงที่ต้องการเชื่อมบัดกรีทะลุเสียหายเป็นต้น

ดังนั้นสำหรับมือใหม่หัดเชื่อมบัดกรีจำเป็นต้องมีครูฝึก หรือช่างชำนาญการให้คำแนะนำอยู่ตลอด เอกสารฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงการใช้ไนโตรเจนผ่านภายในท่อขณะทำการเชื่อมบัดกรี แต่เป็นข้อบังคับว่าการเชื่อมบัดกรีท่อทองแดงของงานติดตั้งเครื่องปรับอากาศ **ต้อง** ใช้ไนโตรเจนผ่านภายในท่อประมาณ 5 PSI. เพื่อไล่ไม่ให้มีออกซิเจน ภายในท่อจะได้ไม่เกิดคราบเขม่าทำให้ท่อสะอาด

อีกทั้งการทำงานเชื่อมบัดกรีมีโอกาสเกิดอันตราย หรืออุบัติเหตุจากไฟ, แก๊ส, ออกซิเจน, ไนโตรเจน ผู้ฝึกจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องมาตรฐานความปลอดภัยจากหนังสือเอกสารความปลอดภัยก่อน

การเตรียมการก่อนเชื่อมบัดกรี

1. ตรวจสอบช่องห่างระหว่างท่อกับข้อต่อ หรือท่อสวมกับท่อเสียบว่าเหมาะสมหรือไม่

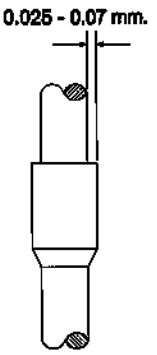

ช่องห่างประมาณ 0.07 mm. เป็นระยะที่เหมาะสม และจะต้องไม่น้อยกว่า 0.025 mm. ตามปกติแล้วถ้ามีช่องห่างมากลวดเงินเชื่อมจะไหลเข้าไปมากซึ่งไม่ได้ทำให้ชิ้นงานแข็งแรงมากขึ้นแต่ในทางกลับกันทำให้เกิดการอ่อนตัวลง ช่องห่างประมาณ 0.07 mm. เป็นระยะที่เหมาะสมซึ่งจะทำให้โลหะบัดกรีไหลซึมได้ดี ถ้าช่องห่างน้อยกว่า 0.025 mm. จะทำให้โลหะบัดกรีไหลซึมไม่ดีและจะทำให้เกิด ตามด เมื่อใช้งานไประยะหนึ่งจะทำให้เกิดการรั่ว

2. ตรวจสอบความสะอาดของชิ้นงาน

ถ้าผิวที่ท่อหรือข้อต่อมีออกไซด์ น้ำมัน ความสกปรกเช่นจากสีต่างๆ หรือสิ่งแปลกปลอมติดอยู่ไม่ว่าจะใช้ลวดเงินเชื่อมที่ดีเช่นใดลวดเงินเชื่อมนั้นก็จะเกิดการไม่ประสานกัน

3. ตรวจสอบรูปร่างของข้อต่อ ว่าข้อต่อแบบสวมทับกันหรือประกอบได้ตรงตามแบบ หรือไม่โดยทั่วไปความแข็งของสารเชื่อมจะน้อยกว่าท่อกับข้อต่อ ดังนั้นจึงจึงควรต้องใช้ข้อต่อแบบสวมทับซึ่งมีพื้นที่สัมผัสกันมาก

4. การตรวจสอบการเลือกใช้ลวดเงินเชื่อม (เลือกสารเชื่อมว่าเหมาะกับวัตถุประสงค์หรือไม่) สิ่งสำคัญในการเลือกใช้ลวดเงินเชื่อมนี้ก็คือ การคำนึงถึงวัตถุประสงค์การใช้ชิ้นส่วน และข้อบ่งใช้ของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการบัดกรีแล้ว เป็นอันดับแรก

การใช้สารหล่อลื่น

จุดประสงค์ในการใช้สารหล่อลื่น (Flux) คือ เป็นการป้องกันอ๊อกไซด์ที่เกิดจากความร้อนระหว่างการเชื่อมบัดกรี ซึ่งสารหล่อลื่นจะละลายและออกฤทธิเมื่อโดนความร้อน และเพิ่มความสามารถในการซึมของโลหะหลอม แต่การเชื่อมบัดกรีท่อทองแดง ใช้เงินเชื่อมเป็นโลหะหลอม ซึ่งมีส่วนประกอบของฟอสฟอรัส ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นสารหล่อลื่นอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องใช้สารหล่อลื่น (Flux)

หัวทิพเชื่อม

ลักษณะของหัวทิพมีขนาดแตกต่างกันจะให้เปลวไฟต่างกัน

1. หัวทิพที่รูใหญ่ให้เปลวไฟที่ใหญ่
2. หัวทิพที่รูเล็กให้เปลวไฟที่เล็ก

* หากใช้เชื่อมบัดกรีท่อแดงระบบปรับอากาศท่อไม่ใหญ่กว่า 1 นิ้ว
เมื่อใช้แก๊ส LPG. แนะนำให้ใช้หัวทิพ เบอร์ 2
เมื่อใช้แก๊ส ACETYLENE แนะนำให้ใช้หัวทิพ เบอร์ 200

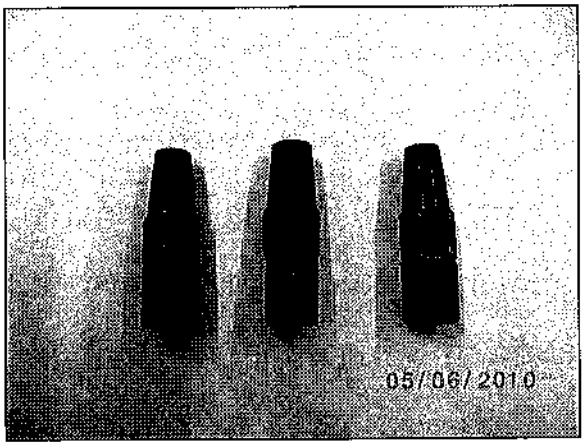

การเลือกใช้หัวทิพเชื่อม

ขึ้นอยู่กับความหนา-บางของโลหะ

*** หัวทิพมาตราฐานห้ามเจาะขยายหรืออุดรูให้เล็กลง ***

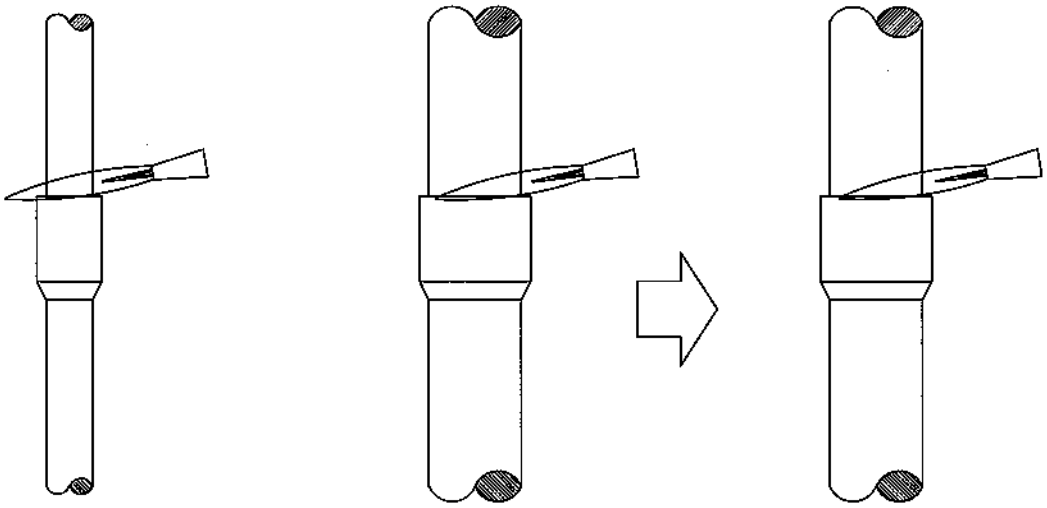

เปรียบเทียบการใช้หัวทิพ

หากใช้หัวทิพขนาดเท่ากันเชื่อมบัดกรีท่อขนาดเล็กจะใช้เวลาน้อยกว่าท่อขนาดใหญ่

การปรับเปลวไฟ

การจุดไฟ

1. เปิดวาล์วแก๊ส LPG. หรือ Acetylene โดยหมุน 1/6 รอบ (โดยประมาณ)
2. จุดไฟที่ปากกระบอกเชื่อมด้วย Lighter
3. เปิดวาล์วออกซิเจนโดยหมุน 1/3 รอบ (โดยประมาณ)

หลังจากไฟติดแล้วปรับเปลวไฟตามต้องการ

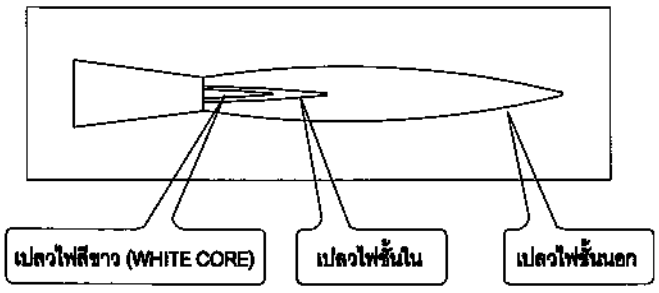

มาตรฐานการปรับระดับไฟ

- ปรับเปลวไฟให้เหมาะสมกับขนาดท่อ
- ระดับความยาวของเปลวไฟชั้นใน อยู่ระหว่าง 40 ~ 50 mm.

เปลวไฟมาตราฐาน

1. เปลวไฟชั้นนอก
2. เปลวไฟชั้นใน
3. เปลวไฟสีขาว

ชนิดของเปลวไฟ

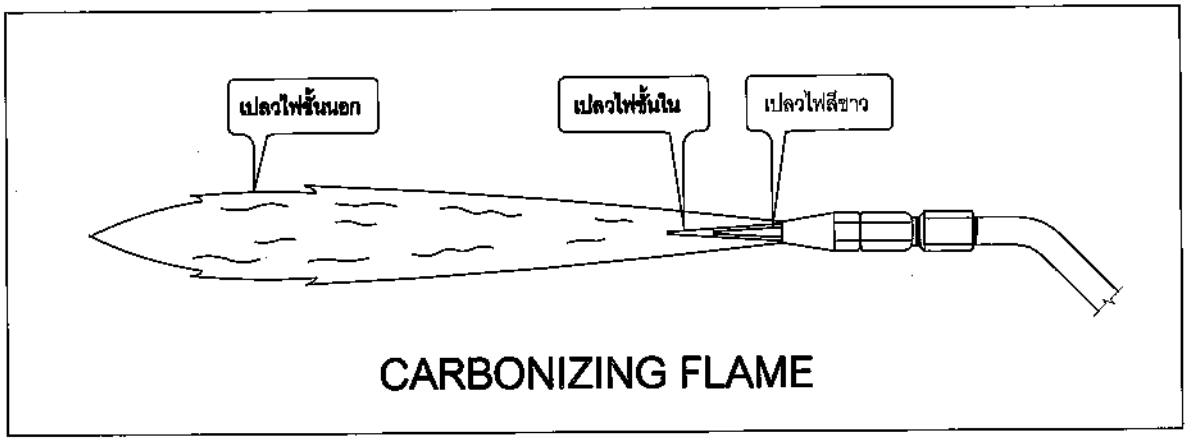

CARBONIZING FLAME

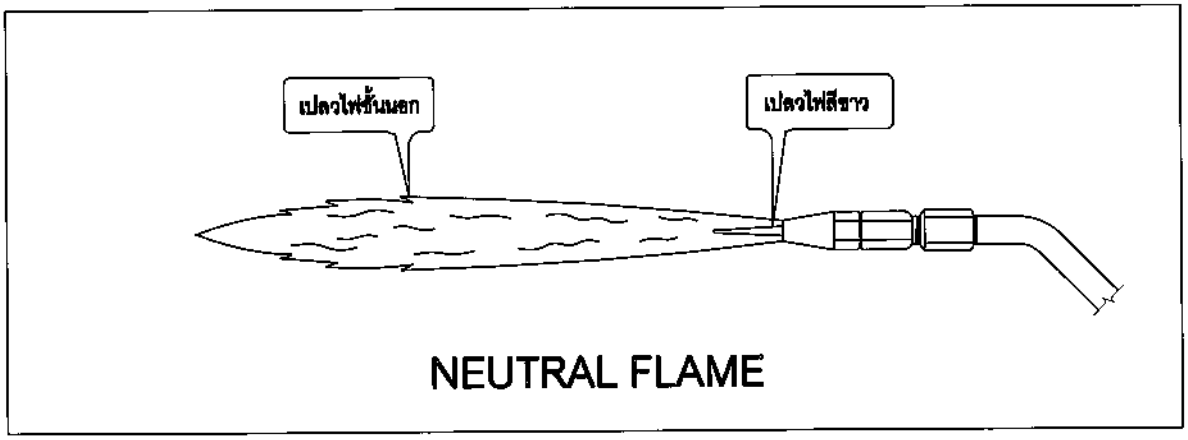

NEUTRAL FLAME

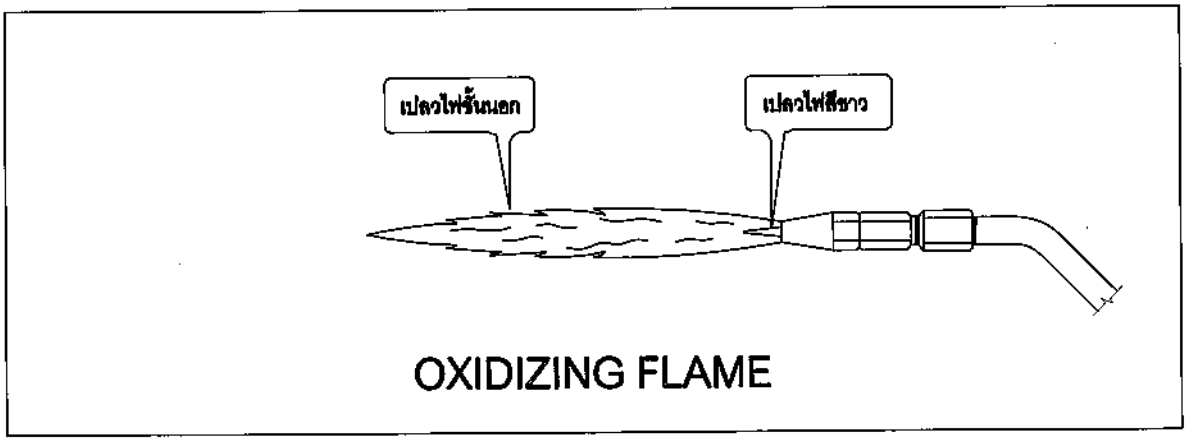

OXIDIZING FLAME

****เปลวไฟที่เหมาะสมสำหรับการเชื่อมบัดกรี คือ CARBONIZING FLAME****

การปรับระดับและรูปทรงของเปลวไฟ

คาร์บอนไนท์ซิ่งเฟรม (Carbonizing Flame)

ระดับเปลวไฟชั้นอยู่กับขนาดของท่อเปลวไฟชั้นในยาว 40 ~ 50 mm.
เปลวไฟที่ใช้ควรเป็น neutral flame Reducing flame สำหรับ gas acetylene, LPG.

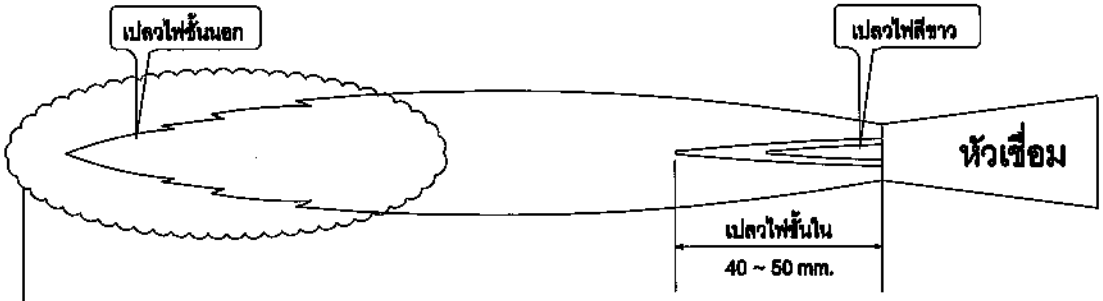

เปลวไฟที่หัว Tip ควรจะกระเพื่อมเล็กน้อยเปลวไฟชั้นใน
ความยาวประมาณ 40 ~ 50 mm. (#200)
ถ้าใช้หัว Tip ใหญ่เปลวไฟชั้นในจะยาวขึ้น

เปลวกลาง (Neutral Flame)

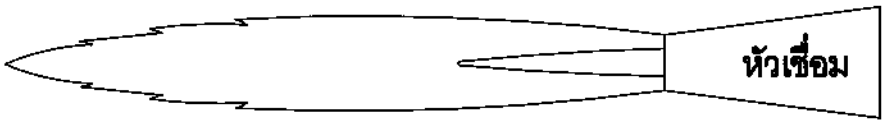

ในอัตราส่วน 1:1 ของอ๊อกซิเจนและแก๊สเป็นเปลวที่เกิดจากการเผาไหม้สมบูรณ์ ลักษณะเปลวมี 2 ชั้น ชั้นในสีขาวจะเป็นรูปกรวยปลายมน มีความร้อนประมาณ 6,000 F (3,150 C) เหมาะที่สุดสำหรับการเชื่อมโลหะ (ไม่เหมาะกับการเชื่อมบัดกรี)

อ๊อกซิไดซิ่งเฟรม (Oxidizing Flame)

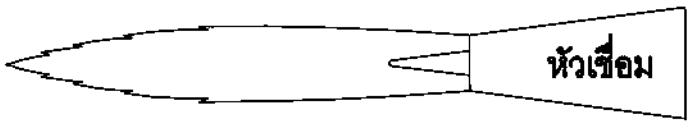

อัตราส่วนแก๊ส 1 ส่วน อ๊อกซิเจนมากกว่า 1 ส่วน เป็นเปลวไฟที่ไม่เหมาะกับการเชื่อมบัดกรี

การใช้หัวเชื่อม

การจับหัวเชื่อม

- จับหัวเชื่อมหลวมๆ ด้วยมือขวาโดยใช้นิ้วกลาง นิ้วนาง นิ้วก้อย และฝ่ามือ
- ใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้มือขวาปรับวาล์วหัวเชื่อม

การปรับวาล์ว

- ใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้มือขวาควบคุม และเปิด-ปิดวาล์วออกซิเจน
- ใช้นิ้วโป้งและนิ้วชี้มือซ้ายควบคุม และเปิด-ปิดวาล์วแก๊ส

มุมของเปลวไฟทำมุมประมาณ 80˚- 85˚ เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟจะต้องทำมุมกับชิ้นงานที่อยู่ด้านในประมาณ 80 ˚~ 85 ˚

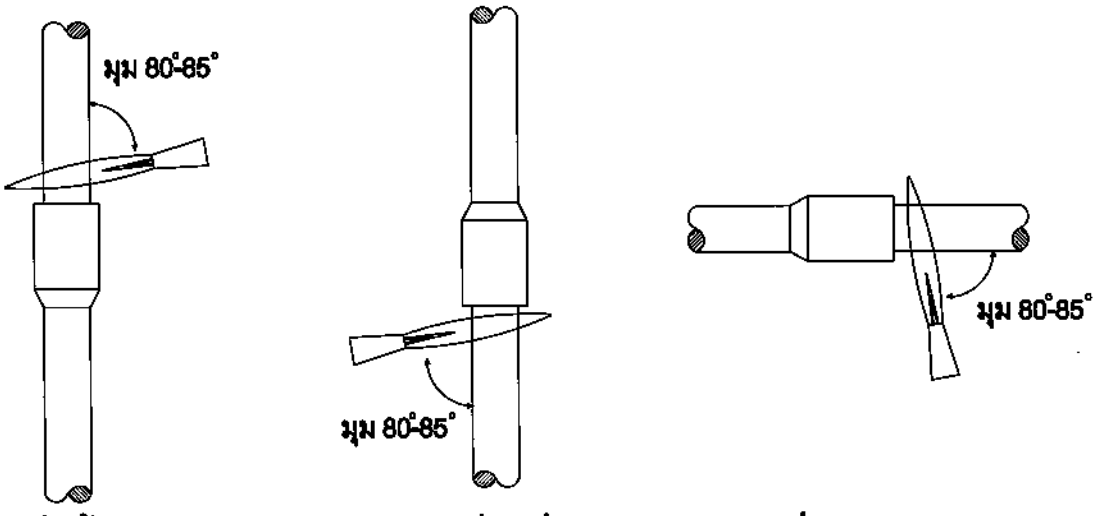

ท่าตั้ง ท่าคว่ำ ท่าขนานนอน

วัตถุประสงค์ของการ ทำมุมของเปลวไฟ 80 ~ 85 เปรียบเทียบกับการทำมุมเปลวไฟ 45°

การให้ความร้อนที่เท่ากัน
ระหว่างท่อเสียบกับท่อสวม

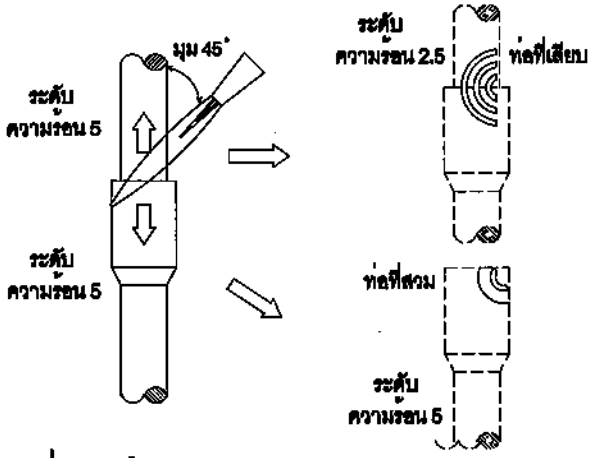

ที่มุม 45°
ระดับความร้อนท่อที่เสียบ = 2.5
ระดับความร้อนท่อที่สวม = 5.0
จะไม่สามารถทำให้ความร้อนสม่ำเสมอได้

การให้ความร้อนที่ท่อ
เสียบมากกว่าท่อสวม

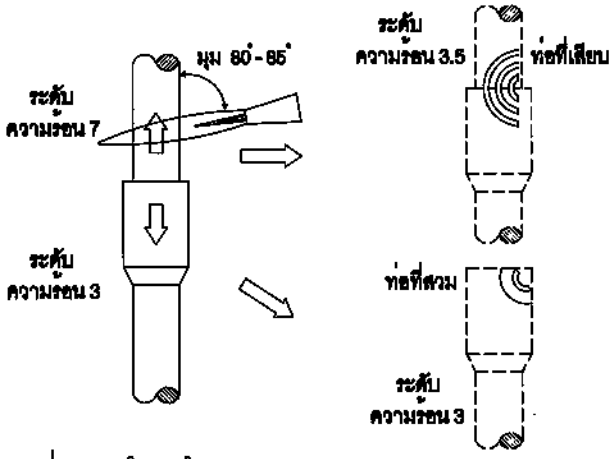

ที่มุม 80°~ 85°
ระดับความร้อนท่อที่เสียบ = 3.5
ระดับความร้อนท่อที่สวม = 3.0
สามารถทำให้ความร้อนค่อนข้างสม่ำเสมอได้

*หมายเหตุ ค่าระดับความร้อนกำหนดเพื่อให้เห็นความแตกต่าง

ตำแหน่งและทิศทางของเปลวไฟ

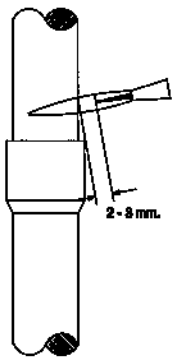

ปลายเปลวไฟชั้นใน

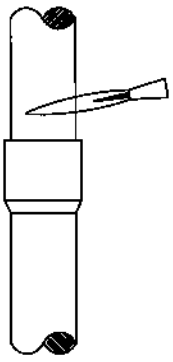

ตำแหน่งที่ควรถูกเปลวไฟ

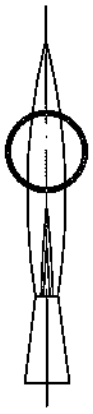

ทิศทางของเปลวไฟ

เล็งตรงส่วนกลางท่อ
ทำอุณหภูมิท่อทั้งซ้ายขวา
ให้เท่ากัน

เทคนิคการให้ความร้อนแก่ท่ออย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

อุณหภูมิของท่อที่เสียบ และท่อที่สวม

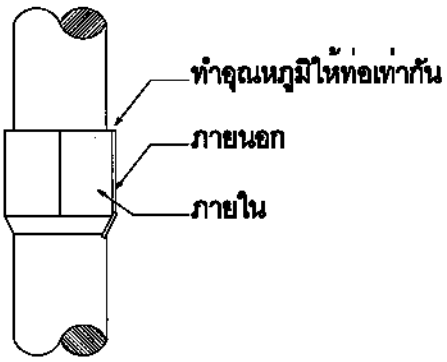

อุณหภูมิรอบเส้นรอบวงของท่อ

หลักการลวดเงินเชื่อม

หลัก 4 ประการในการใส่ลวดเงินเชื่อม

(1) การไหลของลวดเงินเชื่อม

(2) เทคนิคการเติมลวดเงินเชื่อม

(3) มุมของเปลวไฟกับลวดเชื่อม

(4) การตรวจสอบด้วยสายตาขณะเชื่อมบัดกรี

การไหลของลวดเงินเชื่อม

สังเกตุการแผ่กระจายของลวดเงินเชื่อม

การไหลของลวดเงินเชื่อม

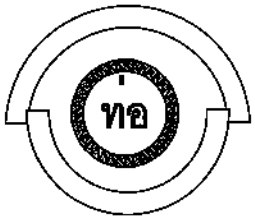

โลหะบัดกรีซ้อนทับกัน

โลหะบัดกรีจะไหลไปสู่ที่ ๆ มีอุณหภูมิสูง
ให้เปลวไฟกับลวดเงินเชื่อมทำมุมกัน 90°
ให้หัวเชื่อมเป็นตัวนำในการเติมลวดเงินเชื่อม

การไหลของลวดเงินเชื่อม

โลหะบัดกรีไม่ซ้อนทับกัน

ให้เติมลวดเงินเชื่อม 2 ~ 3 ครั้ง
ขึ้นอยู่กับขนาดท่อ

การไหลของลวดเงินเชื่อม

ปริมาณการไหลของลวดเงินเชื่อมขึ้นอยู่กับระดับการให้ความร้อนของท่อ

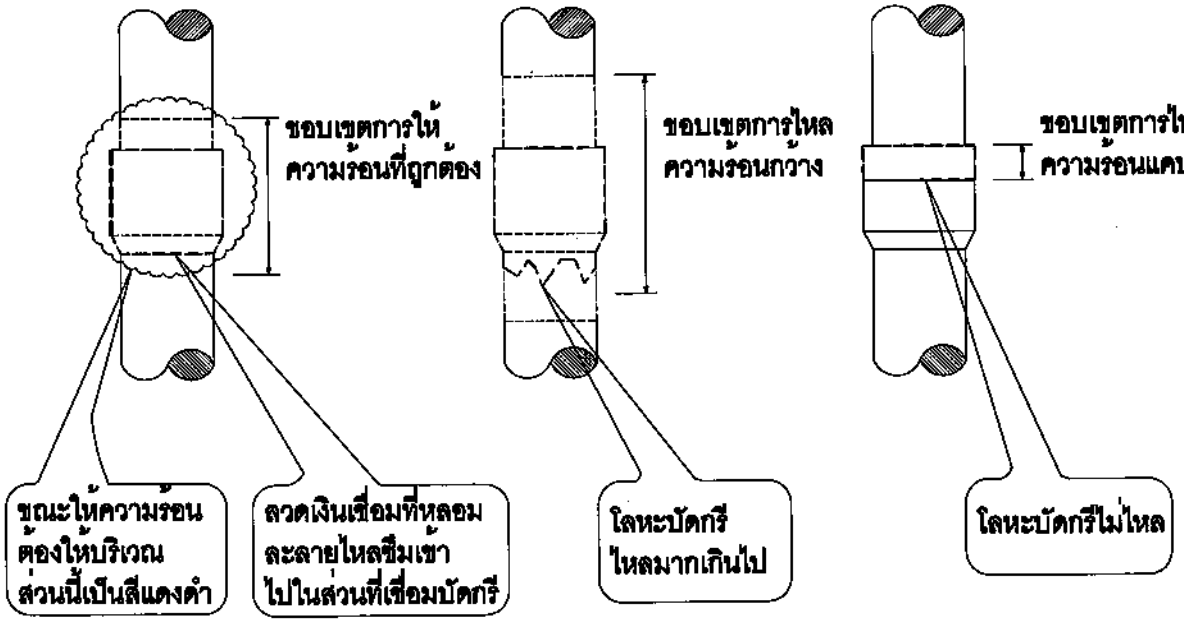

ดี **ไม่ดี** **ไม่ดี**

เทคนิคการเติมลวดเงินเชื่อม

จ่อส่วนปลายของลวดเงินเชื่อมที่ท่อ และค่อยๆ เติมลวดเชื่อมทีละนิด

ลวดเชื่อมละลายจากส่วนปลาย

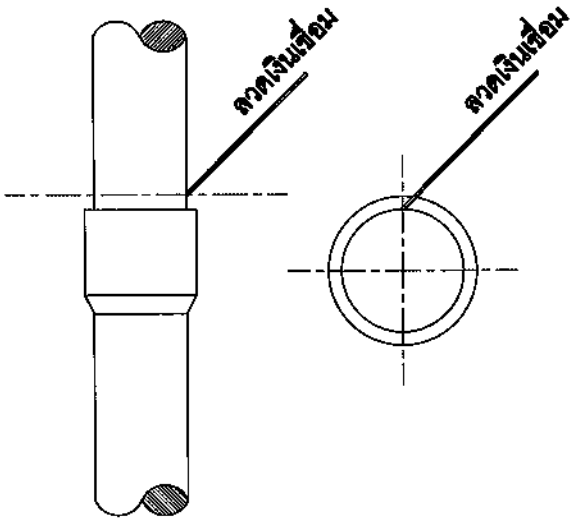

ดี

ลวดเชื่อมละลายจากส่วนกลาง

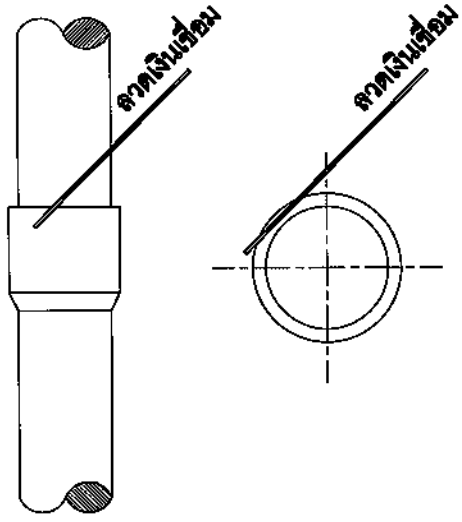

ไม่ดี

ถ้าจ่อส่วนกลางของลวดเงินเชื่อมที่ท่อจะทำให้ลวดเงินเชื่อมหลอมละลายในปริมาณมาก
- ~ ลวดเงินเชื่อมจะไหลอยู่บริเวณผิวนอก โดยไม่ซึมเข้าไปในช่องว่างระหว่างท่อ
- ~ อากาศภายในรอยต่อท่อทองแดงจะไหลออกได้ยาก ทำให้เกิดฟองอากาศ

มุมของเปลวไฟกับลวดเงินเชื่อม

ให้เปลวไฟห่างขึ้น และตั้งขึ้นอีกเล็กน้อยเมื่อเทียบกับเวลา Pre-heat
ให้ลวดเงินเชื่อมกับเปลวไฟทำมุมกัน 90°

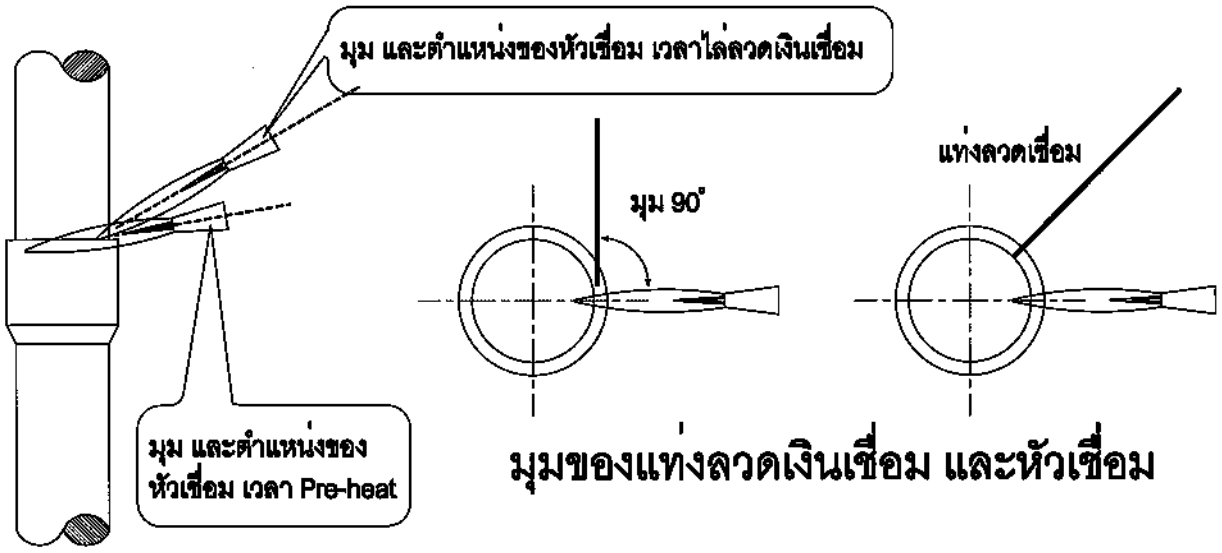

มุมของแท่งลวดเงินเชื่อม และหัวเชื่อม

มุมของเปลวไฟ **ดี** **ไม่ดี**

ไล่เปลวไฟไปตามทิศทางการเติมลวดเงินเชื่อม เพื่อช่วยให้ ลวดเงินเชื่อม ซึมเข้าในแนวเชื่อมได้ดีขึ้น

ลวดเงินเชื่อมจะไหลไปสู่อุณหภูมิสูง ถ้ามุมของลวดเงินเชื่อม และเปลวไฟแคบเกินไป จะส่งผลให้ลวดเงินเชื่อมถูกเผาไหม้ โดยตรงทำให้ลวดเงินเชื่อมถูก oxidized เกิดเป็น ออกไซด์

การตรวจสอบด้วยสายตา

ขณะเชื่อมบัดกรีให้คอยสังเกตุดูเปลวไฟและทำการตรวจสอบคุณภาพชิ้นงานขณะการเชื่อม

วิธีการสังเกตุ

ให้ขยับแนวเปลวไฟออกเล็กน้อยประมาณ 2-3 เท่า ของเปลวไฟชั้นใน ห้ามนำเปลวไฟออกนอกชิ้นงานเชื่อมบัดกรี เพราะเมื่อความร้อนลดลงมากในขณะที่ยังเชื่อมบัดกรีไม่เสร็จจะทำให้เกิดอ๊อกไซด์

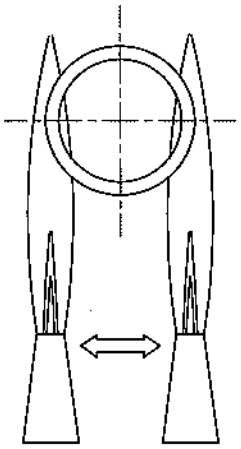

ปรับตำแหน่งของหัวเชื่อม เพื่อดูชิ้นงานแล้วยังรักษาอุณหภูมิ

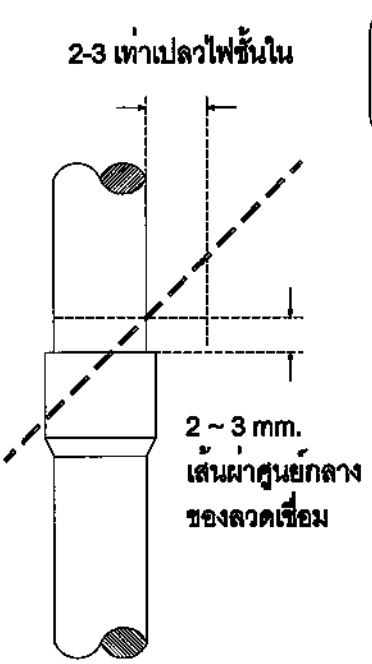

ลวดเงินเชื่อมจะไหลไปในทิศทางเดียวกับไฟ

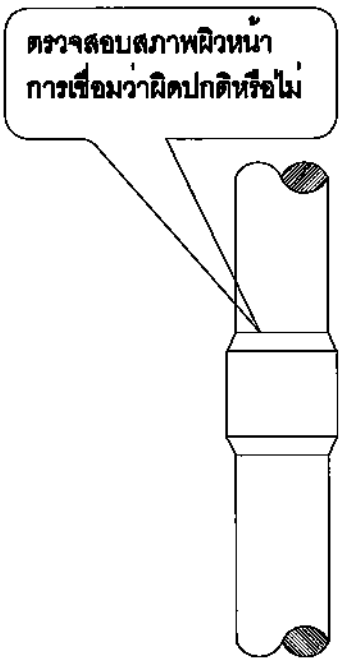

รูปร่างและพื้นผิวของชิ้นงานที่เชื่อมเสร็จแล้ว

การ Pre-heat กับการเชื่อมบัดกรีแตกต่างกันพึงระลึกว่าต้องให้การไหลซึมของลวดเงินเชื่อมสม่ำเสมอ

ให้ตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงานในขณะที่ไม่นำเปลวไฟออกจากชิ้นงาน

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80˚- 85˚ เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80˚- 85˚

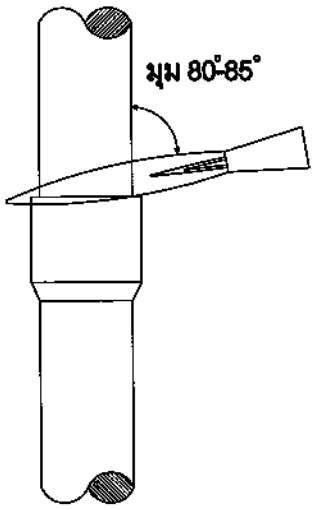

PRE-HEAT ท่าตั้ง

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80˚- 85˚ เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80˚- 85˚

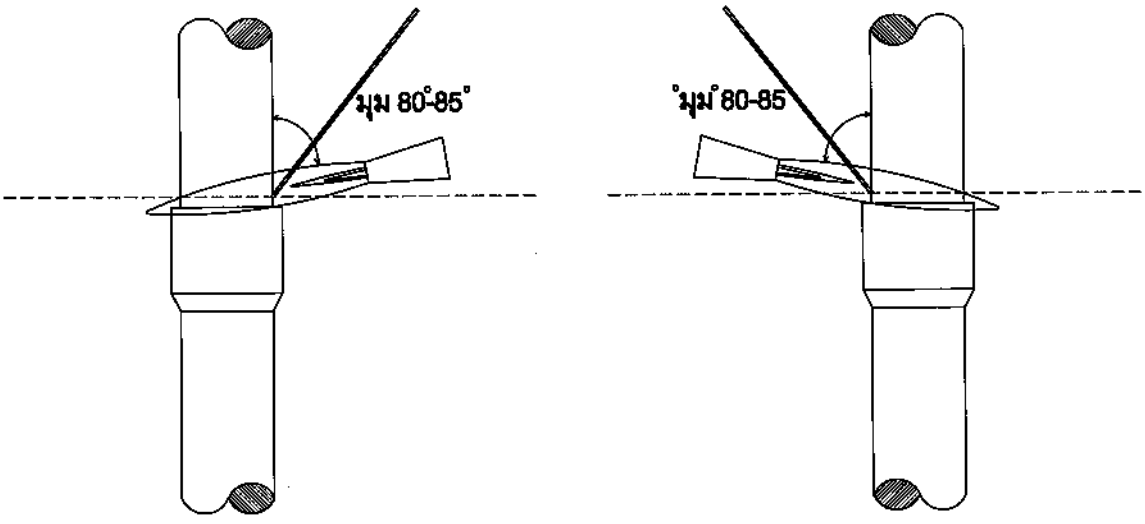

การเชื่อมบัดกรีท่อใหญ่กว่า Ø1/2" เติมลวดเงินเชื่อม 2 จุด
ขณะเติมลวดปลายของเปลวไฟจะต้องอยู่เหนือลวดเงินเชื่อมและให้เติมลวดเงินเชื่อมด้านเดียวกับเปลวไฟให้ความร้อน

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80° - 85° เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80° - 85°

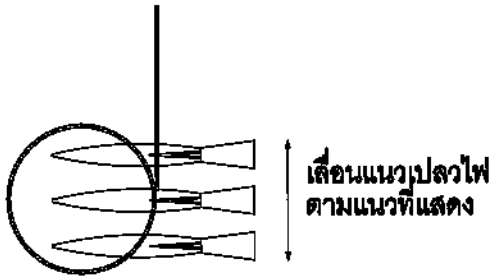

ขณะเติมลวดปลายของเปลวไฟจะต้องไม่อยู่กับที่

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80° - 85° เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80° - 85° ขณะให้ความร้อน

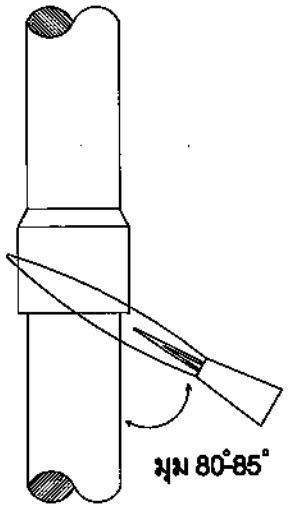

Pre-Heat ท่าคว่ำ

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 90° ขณะให้ความร้อน

ปรับมุมของเปลวไฟอยู่ระหว่าง 90°

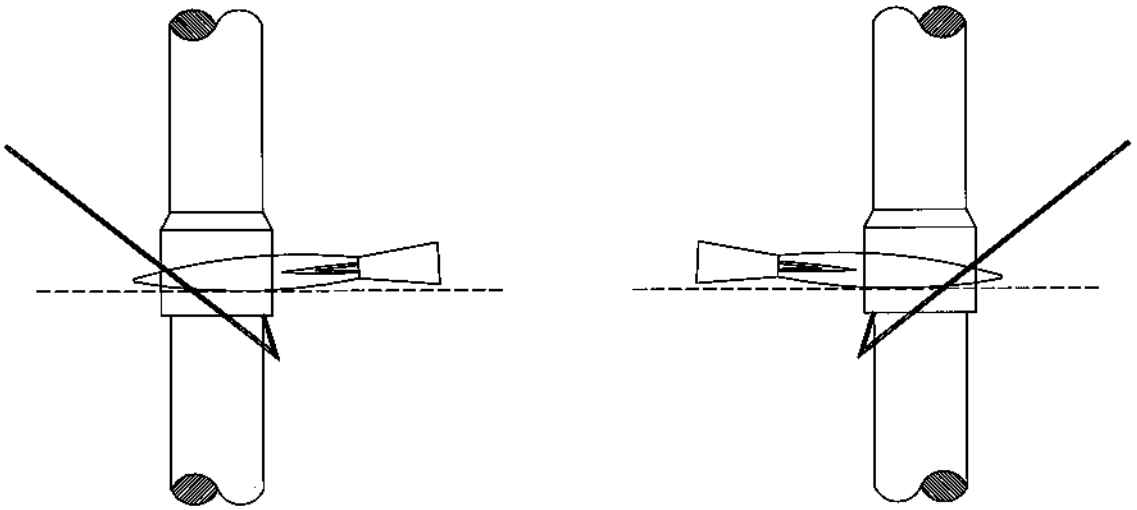

ท่อใหญ่กว่า Ø1/2" เติมลวดเงินเชื่อม 2 จุด

ขณะเติมลวดปลายของเปลวไฟจะต้องอยู่สูงกว่าลวดเงินเชื่อมและมุมไฟจะต้องอยู่ที่ 90°

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80°- 85° เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80°- 85°

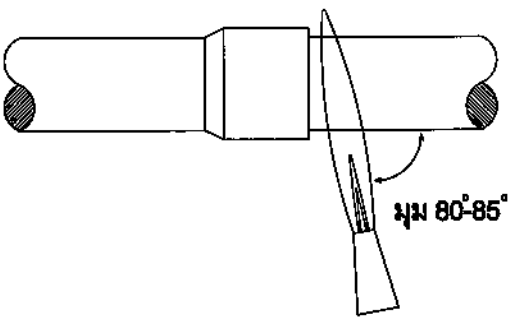

PRE-HEAT ท่าขนานนอน

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดใหญ่กว่า Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80°- 85° เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80°- 85°

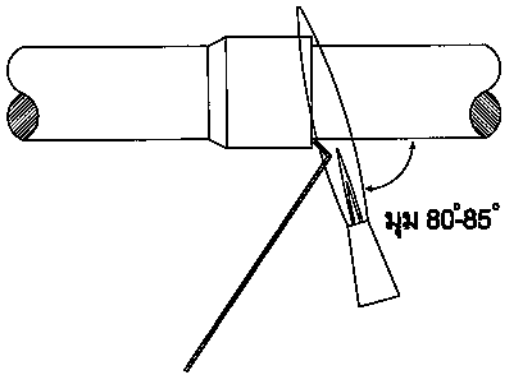

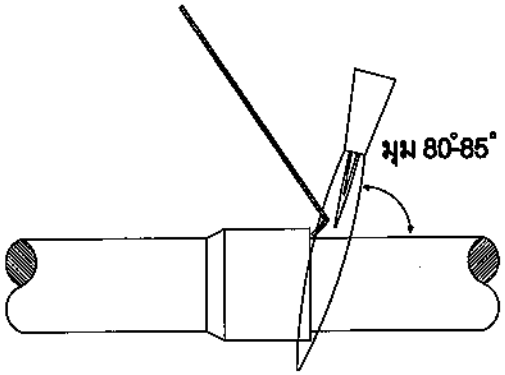

การเชื่อมบัดกรีท่อใหญ่กว่า Ø1/2" เติมลวดเงินเชื่อม 2 จุด

การเชื่อมท่อขนาดเล็ก - Ø1/2

มุมของเปลวไฟทำมุมประมาณ 80˚- 85˚ เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

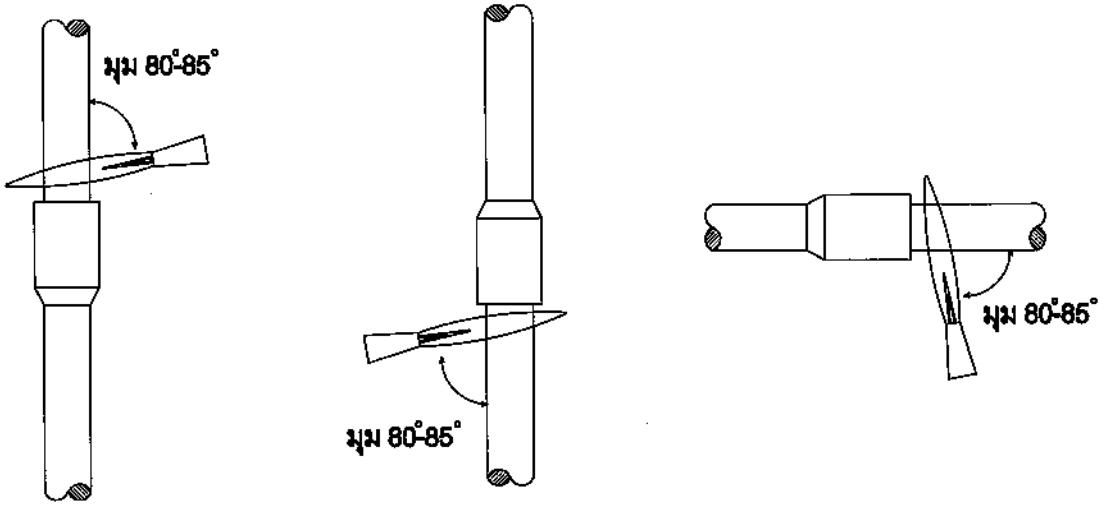

ท่าตั้ง ท่าคว่ำ ท่าขนานนอน

การเชื่อมบัดกรีท่อไม่เกิน Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80˚- 85˚ เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80˚- 85˚

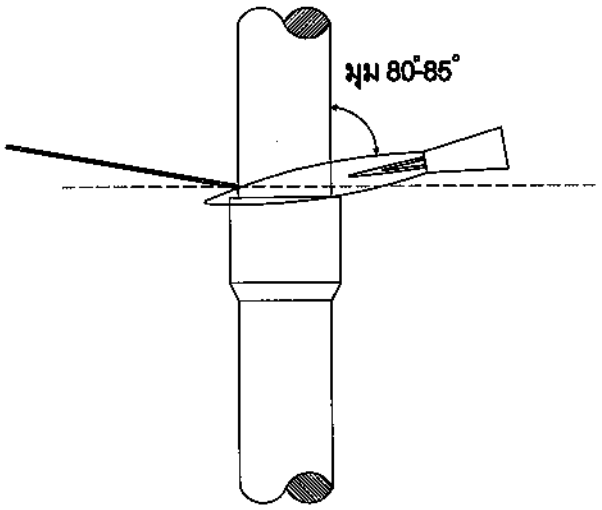

การเชื่อมบัดกรีท่อไม่เกิน Ø1/2" เติมลวดเงินเชื่อมจุดเดียว
ขณะเติมลวดปลายของเปลวไฟจะต้องอยู่เหนือลวดเงินเชื่อมและให้เติมลวดเงินเชื่อมด้านตรงข้ามกับเปลวไฟให้ความร้อน

การเชื่อมบัดกรีท่อขนาดไม่เกิน Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 90° ขณะให้ความร้อน

ปรับมุมของเปลวไฟอยู่ระหว่าง 90°

ท่าคว่ำ

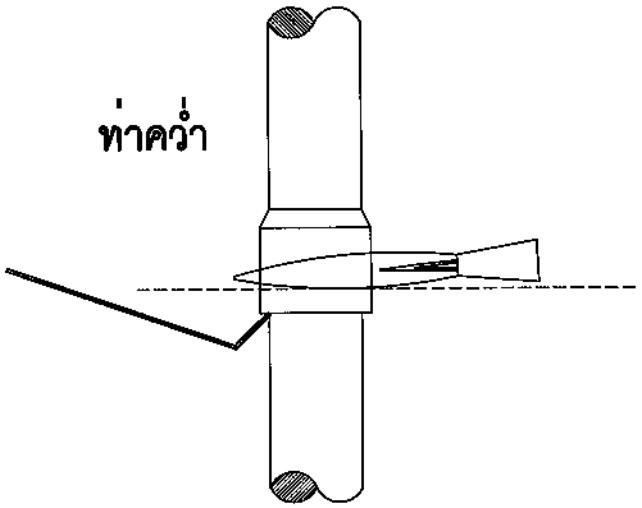

ขณะเติมลวดปลายของเปลวไฟจะต้องอยู่เหนือลวดเงินเชื่อมและทำมุมกับชิ้นงาน 90°
ให้เติมลวดเงินเชื่อมด้านตรงข้ามกับเปลวไฟให้ความร้อน เติมลวดเงินเชื่อมจุดเดียว

การเชื่อมบัดกรีท่อไม่เกิน Ø1/2"
มุมของเปลวไฟทำมุมกับท่อประมาณ 80°- 85° เพื่อให้การ Pre-heat ทั่วถึง

มุมของเปลวไฟ 80°- 85°

ท่าขนานนอน

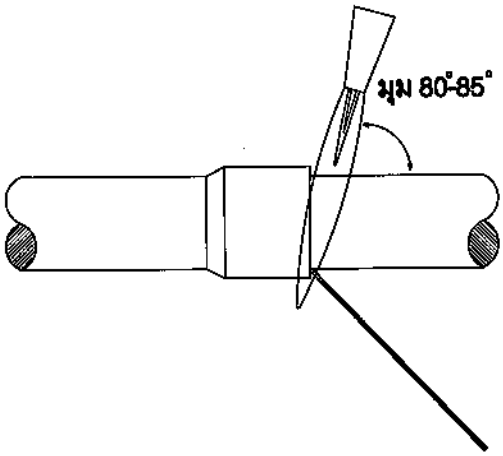

ขณะเติมลวดปลายของเปลวไฟจะต้องอยู่เหนือลวดเงินเชื่อม
ให้เติมลวดเงินเชื่อมด้านตรงข้ามกับเปลวไฟให้ความร้อน เติมลวดเงินเชื่อมจุดเดียว

ลักษณะของรอยเชื่อมไม่ดี

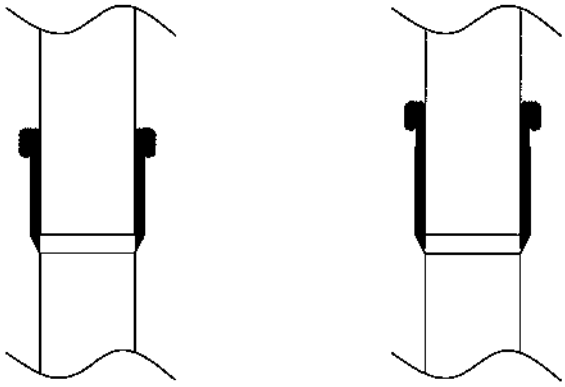

ลวดเงินเชื่อมล้นออกมาบริเวณผิวท่อด้านนอก

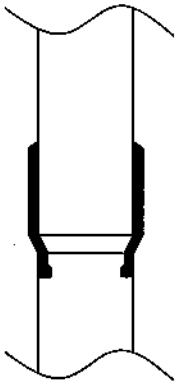

ลวดเงินเชื่อมล้นเข้าไปบริเวณผิวท่อด้านในของท่อ

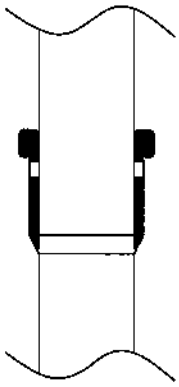

ลวดเงินเชื่อมล้นออกมาบริเวณผิวท่อด้านนอก และมีตามด

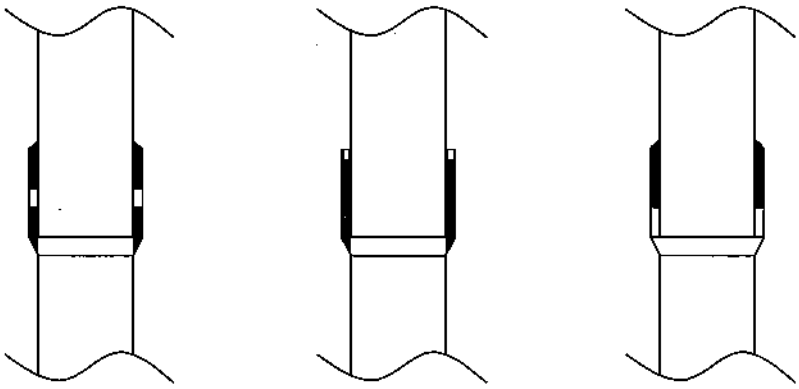

ลวดเงินเชื่อมไม่เต็ม

ลักษณะของรอยเชื่อมดี

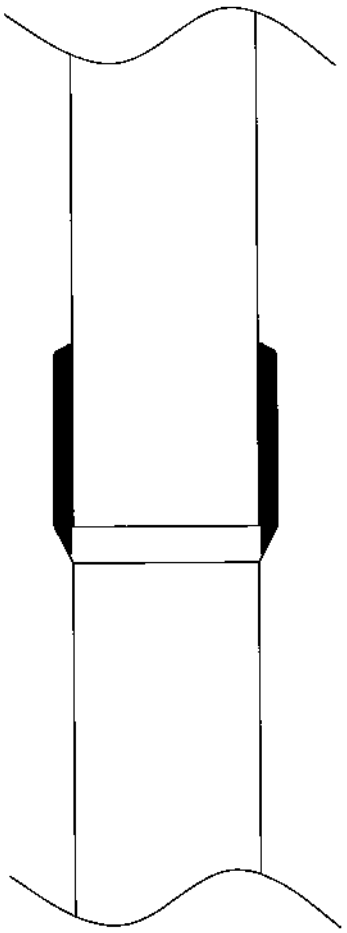

ลวดเงินเชื่อมเต็มเสมอปลอกทั้งด้านในด้านนอก